

ЛОЙИХАЛАШ ВА АҚЛИЙ ХУЖУМ МЕТОДЛАРИ

Комилов Азамжон

Асистент уқитувчи

Шайдуллаев Жамшид Абдумалик угли

Ширалиев Зафар Улугбек угли

Кучкаров Азизбек Шерзод угли

Термиз мухандислик-технология институти Талаба

Анотатсия: *Лойиҳалаш методини назарий дарсларни ўтказишда фойдаланиш,*

Калит сузлар: *Лойиҳалаш методи, Ақлий ҳужум методи*

«Ақлий ҳужум» методи бирор муаммони ечишда ўқувчилар томонидан билдирилган эркин фикр ва мулоҳазаларни тўплаб, улар орқали маълум бир ечимга келинадиган энг самарали методларини кориб чиқамиз,

Бугунги кунда педагогик фанларни ўқитишга қўйилаётган энг муҳим талаблардан бири – таълимнинг интерфаол методларидан фойдаланишдир. Педагогик фанлардан ўтказилаётган семинар машғулотлари таҳлили асосида энг самарали интерфаол методлардан бири лойиҳалаш ва ақлий ҳужум методларидир.

Лойиҳалаш методи-бу ўқувчиларнинг индивидуал ёки гуруҳларда белгиланган вақт давомида, белгиланган мавзу бўйича ахборот йиғиш, тадқиқот ўтказиш ва амалга ошириш ишларини олиб боришидир. Бу методда ўқувчилар режалаштириш, қарор қабул қилиш, амалга ошириш, текшириш ва хулоса чиқариш ва натижаларни баҳолаш жараёнларида иштирок этадилар. Лойиҳа ишлаб чиқиш яқка тартибда ёки гуруҳий бўлиши мумкин, лекин ҳар бир лойиҳа ўқув гуруҳининг биргаликдаги фаолиятининг мувофиқлаштирилган натижасидир. Бу жараёнда ўқувчининг вазифаси белгиланган вақт ичида янги маҳсулотни ишлаб чиқиш ёки бошқа бир топшириқнинг ечимини топишдан иборат. Ўқувчилар нуқтаи- назаридан топшириқ мураккаб бўлиши ва у ўқувчилардан мавжуд билимларини бошқа вазиятларда қўллаш олишни талаб қиладиган топшириқ бўлиши керак.

Лойиҳалаш методини назарий дарсларни ўтказишда фойдаланиш мумкин.

«Лойиҳалаш» методининг афзаллик томонлари: ўқувчиларнинг мустақил фикрлаш қобилиятларини ошишига ёрдам беради; мустақил ўрганишнинг энг фаол йўли; ўқувчиларда ҳамкорликда ишлаш кўникмаси шаклланади.

«Лойиҳалаш» методининг камчиликлари: кўп вақт талаб қилади; танланган мавзу ўқувчининг билим даражасига мос келиши талаб этилади.

«Ақлий ҳужум» методи

Ақлий хужум -ғояларни генерация (ишлаб чиқиш) қилиш методидир. «Ақлий хужум» методи бирор муаммони ечишда ўқувчилар томонидан билдирилган эркин фикр ва мулоҳазаларни тўплаб, улар орқали маълум бир ечимга келинадиган энг самарали методдир. Ақлий хужум методининг ёзма ва оғзаки шакллари мавжуд. Оғзаки шаклида ўқитувчи томонидан берилган саволга ўқувчиларнинг ҳар бири ўз фикрини оғзаки билдиради. Ўқувчилар ўз жавобларини аниқ ва қисқа тарзда баён этадилар. Ёзма шаклида эса берилган саволга ўқувчилар ўз жавобларини қоғоз карточкаларга қисқа ва барчага кўринарли тарзда ёзадилар. Жавоблар доскага (магнитлар ёрдамида) ёки «пинборд» доскасига (игналар ёки скотч ёрдамида) маҳкамланади. «Ақлий хужум» методининг ёзма шаклида жавобларни маълум белгилар бўйича гуруҳлаб чиқиш имконияти мавжуддир. Ушбу метод тўғри ва ижобий қўлланилганда шахсни эркин, ижодий ва ностандарт фикрлашга ўргатади.

«Ақлий хужум» методи ўқитувчи томонидан қўйилган мақсадга қараб амалга оширилади:

1. Ўқувчиларнинг бошланғич билимларини аниқлаш мақсад қилиб қўйилганда, бу метод дарснинг мавзуга кириш қисмида амалга оширилади.

2. Мавзуни такрорлаш ёки бир мавзуни кейинги мавзу билан боғлаш мақсад қилиб қўйилганда –янги мавзуга ўтиш қисмида амалга оширилади.

3. Ўтилган мавзуни мустақамлаш мақсад қилиб қўйилганда-мавзудан сўнг, дарснинг мустақамлаш қисмида амалга оширилади.

«Ақлий хужум» методининг босқичлари:

1. Ўқувчиларга савол ташланади ва уларга шу савол бўйича ўз жавобларини (фикр, мулоҳаза) билдиришларини сўралади;

2. Ўқувчилар савол бўйича ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришади;

3. Ўқувчиларнинг фикр-ғоялари (магнитофонга, видеотасмага, рангли қоғозларга ёки доскага) тўпланади;

4. Фикр-ғоялар маълум белгилар бўйича гуруҳланади;

5. Юқорида қўйилган саволга аниқ ва тўғри жавоб танлаб олинади.

«Ақлий хужум» методини қўллашдаги асосий қоидалар:

1. Билдирилган фикр-ғоялар муҳокама қилинмайди ва баҳоланмайди.

2. Билдирилган ҳар қандай фикр-ғоялар, улар ҳатто тўғри бўлмаса ҳам инобатга олинади.

3. Билдирилган фикр-ғояларни тўлдириш ва янада кенгайтириш мумкин.

«Ақлий хужум» методининг афзаллик томонлари:

- натижалар баҳоланмаслиги ўқувчиларни турли фикр-ғояларнинг шаклланишига олиб келади;

- ўқувчиларнинг барчаси иштирок этади;

- фикр-ғоялар визуаллаштирилиб борилади;

•ўқувчиларнинг бошланғич билимларини текшириб кўриш имконияти мавжуд;

•ўқувчиларда мавзуга қизиқиш уйғотиш мумкин.

«Ақлий ҳужум» методининг камчилик томонлари:

•ўқитувчи томонидан саволни тўғри кўя олмаслик;

•ўқитувчидан юқори даражада эшитиш қобилиятининг талаб этилиши.

Юқоридаги лойиҳалаш ва ақлий ҳужум методидан фойдаланилганда ўқувчиларнинг барчасини жалб этиш имконияти бўлади, шу жумладан ўқувчиларда мулоқот қилиш ва мунозара олиб бориш маданияти шаклланади. Ўқувчилар ўз фикрини фақат оғзаки эмас, балки ёзма равишда баён этиш маҳорати, мантиқий ва тизимли фикр юритиш кўникмаси ривожланади. Билдирилган фикрлар баҳоланмаслиги ўқувчиларда турли ғоялар шаклланишига олиб келади. Бу методлар ўқувчиларда ижодий тафаккурни ривожлантириш учун хизмат қилади.

АДАБИЁТЛАР:

1. Голиш Л.В., Файзуллаева Д.М. Педагогик технологияларни лойиҳалаштириш ва режалашттириш. – Т.: ТДИУ, 2010.

2.Қосимов Ш.У. Касбий таълим йўналишларида амалиётларни ташкил қилиш ва ўтказиш методикаси//Ўқув-услубий қўлланма.-Термиз, ТДПУ Термиз филиали, 2020. -149 б.